

133

04.03 **СТАНОВИЩЕ**

на проф. д.и.н. Трендафил Митев

за докторска дисертация на Чавдар Венелинов Ветов, докторант в секция
„Помощни исторически науки и информатика“ към Институт за
исторически изследвания (ИИИ) БАН,

за придобиване на научна и образователна степен ДОКТОР

Тема на дисертацията:

*„Фотодокументите (XIX средата на XX в.) като исторически извори и
тяхното съхранение в архивните институции“*

За разлика от медиавистите, изследователите на новото време са поставени в една деликатна ситуация по отношение на обекта, когото проучват и искат да обяснят – по-близкото историческо минало. От една страна, благодарение постиженията на фотографията, това минало, /когато то се превръща в предмет на сериозни научни проучвания/, практически все още „присъства“ в определена степен около изследователя. То „не е изчезнало напълно“, защото е съхранено като фотографски образи на различни негови значими аспекти: портрети на деятелите, изображения на исторически събития, фотодокументиране на материалния и културния напредък на личността и държавата, през съответните години и пр.. /Това са следи, каквито не съществуват за историята преди 30-те години на XIX век/.

В същото това време обаче, почти всички историци на новото време подценяват /или практически не могат да работят достатъчно ефективно/ с информационните възможности на фотодокумента. Така че да обогатяват качествено съдържателната страна на своите научни изследвания. Фотодокументите следи от миналото все още се третират, едва ли не само като красива и интересна „картинка“. Някакъв детайл /или „разкрасяващ“ компонент/ в структурата на текста. В масовия случай този източник на информация се разбира като възможност, за читателя малко да се „разсее“, да му се даде възможност той „да си почине“, така че да се облекчи по-лесното възприемане на сериозния аналитичния текст.

В съдържанието на монографиите, продуктите на фотографията почти не се анализират като класически първоизточник на конкретни факти, за обяснение на изследваната действителност. Въпреки, че това което фотодокументът може да даде, не е възможно да се открие в никакъв друг текстови или материален източник на информация. Очевидно в случая става дума за един от най-големите дефекти в историографията на новото време. Сред най-важните причини за подобен подход е обстоятелството, че до сега малко е работено, /на сериозна академична основа/, за цялостно изясняване на проблематиката, която е свързана със същността и ролята на фотодокумента като уникално и незаменимо свидетелство, за изследване миналото на човешкото общество.

Това е първата причина, която ми дава сериозно основание да направя и един от най-важните изводи в моето становище: колегата Чавдар Ветов се е заел с проучването на една научна проблематика, която е безспорно „бяло поле”, специално що се отнася до развитието на изследователския процес в българската хуманитаристика. Следователно неговата дисертация иде да разреши един значим научен проблем. Неговото професионално осветляване ще помогне да се обогати методическия и методологически изследователски арсенал на хуманитарните науки. А от там със сигурност може да се очаква и увеличаване на възможността, да нарастне ефектът от научното дирение, на изследователите, които разработват проблемите, свързани с миналото на човешкото общество, специално през последните две столетия

Важни достойнства на ръкописа са: добре защитените граници на изследването и правилното вътрешно текстово структуриране на текста в труда. В увода добре са маркирани целите, които се преследват и конкретните изследователски задачи, предстоящи за разрешение. Проследени са постиженията на историографията и основните центрове /европейски, балкански и български/ на фотографското документално наследство. В първата глава правилно е изяснен проблемът за възникването на фотографията и нейното интегриране в духовния живот на индустриалния свят. Следва естественото надграждане в изложението – разпространението на фотографията в границите на Османската империя. А като водещ акцент /ще го нарека ядро/ на труда, са следващите глави, в които се изследват постиженията на фотографията в границите на свободната българска държава – от Освобождението до средата на XX век.

Така авторът е успял да открие основните, водещи пластове, които задължително би трябвало да проучи, според заявката на дисертационното заглавие. А логиката на изследването позволява на читателя да тръгне от общото в явлението, към неговите частни проекции, в духовния живот и на българското общество.

За написването на дисертацията авторът е извършил колосална събирателска работа. Тя му е позволила да си създаде огромен - собствен /,при това уникален/ инфорпмационен масив, който осигурява възможност да на учения да анализира задълбочено и изчерпатело, всички аспекти на интересуващите го конкретни подвъпроси на труда. Текстът е написан четивно и се възприема леко от ползвателя на труда.

Несъмнено най-сериозната причина, за да се даде академична подкрепа на една новосъздадена дисертация, това са научните приноси, които са реализирани от нейния автор. Тях аз бих резюмирал по следния обобщен начин: **Благодарение на усилията положени от колегата Чавдар Ветов, българската историческа наука вече разптолага с първият цялостен академичен модел, който разкрива еволюцията, географията на създаване и тематичното разнообразие на българския фотодокумент. От неговата поява като артефакт и информационен източник, през 1842 година, до средата на ХХ век.** В резултат хуманитарните науки вече са в състояние да се докоснат по нов начин до „снимката”, като уникален извор на знание за миналото. Защото на базата на информацията, почерпена от настоящата дисертация, изследователите вече могат по-бързо и далеч по-компетентно може да се ориентират: къде и как да се снабди с актуални фотодокументи, за своите конкретни научни трудове. Кой, кога и по каква технология ги е създал? Как се е наложила фотографията като средство за „овековечаване” в образи, на всичко свързано с материалния и духовния живот на българската нация? Проучени са и усилията полагани от представителите на фотографското изкуство, да участват в национално освободителните борби, както и да се въведе законодателен и институционален ред, при функционирането на неговите основни представители. Всичко това е постигнато, защото в труда е анализирано съдържанието на едни от най-важните централни архивохранилища на фотодокументите, където е съхранена в „образи новата българска история” в цялост.

Тъй като колегата Ветов , се очертава като млад, водещ специалист в областта на фотодокументалистиката, в края на моето становище ще си позволя да направя две предложения. Ако той намери за добре, би могъл да ги възприеме като база за своите бъдещи сериозни занимания в областта на документознанието.

Първо, с оглед на по-нататъшното му професионално израстване като изследовател, би било добре ако колегата Ветов обърне внимание и на темата „Българинът във фотодокументи по света”. Примерно, българските емигранти в новия свят /САЩ, Канада и Австралия/, заселили се там до средата на ХХ век, са издали пет обемисти алманаси. В тях са поместени хиляди снимки, свързани с: образа на емигранта, условията при които той работи и живее, първите български бизнес сгради, новопостроени църкви в големите градове на Америка, културни клубове, семейни и обществени събития и пр. По този начин настоящият труд ще се продължи логично, за да се покаже и следващата важна страница на тематиката: как фотодокументът може да разкрие българското присъствие в големия свят? Защото българите са един от факторите, който съдейства в определена степен, за развитието на модерната цивилизация и извън границите на своето отечество. Ако се положат сериозни усилия подобни фотодокументи могат да се намерят за българите и в Русия /СССР/, Германия, Франция, Италия, в държавите от Африка и Латинска Америка.

Второ, убедено смятам, че колегата Ветов е най-подходящия млад учен в България, който може да обогати, в бъдеще и **научната методика, свързана специално с анализа на информационното съдържание на фотодокумента**. Една снимка на непознати обекти, под която не стои обяснителен надпис, трудно може да се приеме и третира като абсолютно безспорен информационен източник, за конкретна научна тема. Следователно за науката все още е важно, да се изясни: кои са правилните пътища и как може да се „установи истината за съдържанието”, във фотодокументи без придружителен надпис – това е сериозен научен проблем, върху който си заслужава да се поработи, защото от резултатите там, ще се ползват изследователите в много области на хуманитаристиката..

Освен това за ефекта от научният анализ е от значение да се обясни: какво разкриват близкият план, ракурсът или далечният план, при отразяването на обществените събития във фотодокументите? Защо те се

използват по различен начин, в различните ситуации, при които се отразява реалността във фотодокументите и т.н. Това също са интересни аспекти, свързани с методиката за професионалния анализ на съдържанието във фотодокументите, които ще обогатят възможността, за тяхното професионално използване в науката и обществената практика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Направените препоръки не намаляват ни най-малко, безспорните научни приноси на разглежданата дисертация. Пред нас е един завършен и безспорно приносен научен труд. Той дава отговор на важни проблеми, свързани с възможността да се обогатява ефекта от научното дирене, в областта на хуманитарното знание, чрез надеждната опора във фотодокумента. Авторът е показал умение да открива, систематизира и анализира творчески информационния си масив. Той вече е развил напълно удовлетворяващо равнище на мислене, което му позволява да прави самостоятелни научни изводи. С тях той вече обогатява представите на читателя по анализираната проблематика. Авторефератът на дисертацията представя съдържанието на труда в стегнат вид и откроява неговите научни приноси, с които аз съм съгласен.

Следователно, на тази основа може да се дефинира и главни извод: В рецензираната дисертация са удовлетворени всички законови и академични изисквания, за присъждането на научната и образователна степен „доктор”. **Пред вид на това, без колебания предлагам на уважаемите членове на Научното жури „да присъди” на колегата Чавдар Венелинов Ветов, образователната и научна степен „доктор”, в научната област „Хуманитарни науки”; Професионално направление: 2:2 „История и археология”, Научна специалност ”История на България”, шифър 05.03.21.**

Той заслужава напълно това наше признание и аз ще гласувам „за”.

3 март 2015 г.

София

Автор на становището:

Проф. д.и.т.н. Кренифил Митев